

BIZALOM



*Havonta kétszer megjelenő szemle,
a világ folyásáról és az ember alkotásairól.*

22. szám.

I. évfolyam.

1930 november 15.

ELŐFIZETÉSI ÁR egész évre 3 pengő, számonként 16 fillér.

Szabolcska

Irta: Szász Károly.

A Corvin-koszorú — a magyar államfő kezéből nyerhető legújabb irodalmi kitüntetés — homlokára volt szánva a nagy Szabolcskának, a Grand Café és a Salzburgi csapszék költőjének — és ime, talán nem is vette még kézhez, máris koporsójára kerül. . . .

Szabolcska Mihály, annyi kedves dalnak, édesbús verses történetnek költője, halottak napjára megtért a a törtszívű csöndes halottak közé. Tavasszal súlyosabb betegségen esett keresztül, de mire kis kertje itt a kedves Budán, a „nem koronázó“ Ugocsáról nevezett szép kis utcában, virágba borult: ő is felépült s boldogan sétált a kertecske kanyargós útjain s üldögte zöldelő lugasában. Nyár végére megházasította egyik fiát, aztán el-kiváncozott a másikhoz, megszállott területre, Temesvárra, ahol a református parókián három évtizeden át élt boldogan, kedves családjá és szerető hívei között, hirdelve alázatos szívvel Isten igéjét a hitről, Krisztus parancsát, megindultan, a szeretetről és tüzes szívvel a magyarság reményeit

Pár évvel ezelőtt nyugalomba ment ugyan az élet nehéz küzdelmeiben megfáradott öreg pap s katedróját átadta egyik derék fiának, ő maga pedig fővárosi lakos lett, hamarosan háziúr is, de mindig szeretettel gondolt vissza az elhagyott paplakra s most, ősz idején, a fecskékkel együtt csakugyan ő is fölkerelkedett s pár hónapi pihenőre — így tervezte — visszamehet oda, hol egyik leggyengédebb szívű, de legerősebb akaratú vigasztalója, bátorítója, lelkesítője volt a sokat szenvedő magyarságnak.

Papi működése utolsó idejében már a szerb megszállás alatt történt, hogy egy temetés után — melyen egy elfáradt és pihenni térő földi vándort búcsúztatott — idézést kapott éjnek éjszakáján a szépszávú lelkipásztor, a szerb rendőrfőnöktől. Megjelenvén, tudakolta, hogy mi miatt citálják? Azért — hangzott a válasz — mert a tegnapi temetésen emelt hangon, feltűnő nyomatékkal mondotta, hogy „... szabadíts meg a gonosztól...“ — Mit akart ezzel mondani a lelkész úr? Kire célzott? Ki ellen irányultak szavai?...

Szabolcska Mihály boltozatos homloka tiszta fényben ragyogott s ajakán szelid mosoly játszott, mikor bátran, nyugodtan, szépen válaszolt:

— Uraim, én negyven esztendő óta mondom fennszóval a nyilvánosság előtt az Úr imáját s benne ezeket az önök által most inkriminált szavakat. Ha önök ebben támadást vagy ítéletet látnak vagy éreznek maguk iránt: annak nem én vagyok az oka, vessenek önök számot a maguk lelkiismeretével. . . .

A rendőrfőnök ötlöt-hatolt — de persze el kellett bocsátania a magyar papot, aki mintha még egy fejfel magasabbra nőt volna abban a pillanatban — vagy talán vádlói lettek egyszerre nagyon-nagyon kicsinyek.

... A rövid pihenőre régi kedves otthonába visszatért költő-papot ott érte utól a halál. Csöndesen, szépen szólította el ez a nagy hatalmasság őt, aki annyiszor állt koporsó mellett, búcsúztatva elszálló lelkeket, vigasztalva ittmaradt, megtört szíveket. Örök pihenőre azonban

megint visszatért ide, Csonka-Magyarországba, hogy mint a nemzet halottja induljon utolsó útjára, az Akadémia sok gyászt látott oszlopcarnokából.

Szabolcskában a magyarság nagy költőjét siratjuk, temetjük, aki az utóbbi évtizedek nevezetes lírikusainak sorában a legkiválóbbak közé tartozott. Két hónap mulva negyven éve lesz, hogy neve országosan ismertté vált a Vadnay Károly felejthetetlenül kedves Fővárosi Lapok-jának hasábjain.

Ő maga ugyan egyik kötete jeligéjévé ezt a szerény négy sort tette:

*Pásztortűz vagyok én,
Más fényt nem irigylek:
Egy pár gyalogutast
Ha fölmelegitek —*

de ezt a kedves hasonlatot csak úgy fogadhatjuk el, ha nem kicsinyeljük le fényét és jelentőségét annak a tűznek, mely ezer esztendő óta világít a magyar pusztákon és hegyoldalokon, s amely mellett nemzedékről-nemzedékre pihenést és biztatást talál a híven munkálkodó, sokat szenvedő magyar. A Szabolcska ihletett színmagyar lelkének pásztortüze nem néhány gyalogutast melegített csak föl, hanem világosságot árasztott az egész országra, dicsőség fényébe fűrészlötte nem csupán a maga nemes alakját, hanem az egész nemzetet ebben a reánk nehezedő sötét magyar éjszakában.

Szabolcska is megjárta néhány külső országot. Tanulmányokat folytatott Svájcban, Párizsban. A külföldi élet nagy próbaköve a magyar költőnek — s Szabolcska poézise fényesen állotta ki ezt a próbát, egyetlen szál sem szakadt el az ezer közül, melyek őt — mint Aranyt — hazájához kötötték.

Koporsója mellett lehajtott fáklyával áll a nemzeti génusz. De míg a fájdalom keserű könnyeivel siratjuk halálát — legyünk büszkéek életére, melynél tisztább és hívebb magyar élet nem volt.

Legutolsó kötetének egyik gyönyörű finom verséből merítsünk erőt, bátorságot, lelkesülést, hitet.

*... Bűn nekünk gyávnán csüggedoznünk,
Véreim, szétszórt magyarok!
Ezer évünk szent tüköréből
Miránk más tanulság ragyog.
Bízzál én népem csüggedetlen!
Bár ránk szakadt megint az éj:
Csak megvirrad, ne félj...*

Szent Mihály ideje.

— Szent János apostol: Mihály arkangyalnak a Sárkánnyal való harcáról. —

És nagy jel tűnik fel az égen: egy asszony, akinek öltözte volt a Nap és lába alatt a Hold és fején tizenkét csillagból álló korona.

És áldott állapotban lévén kiálta, szülni akarván, s a szülés gyötrelmeit szenvedé.

És más jel tűnik fel az égen: és ime egy nagy tűzvörös Sárkány, melynek hét feje és tíz szarva volt, és fején hét királyi korona.

És farka lesöpré az ég csillagainak harmadrészét és leveté azokat a Földre. És a Sárkány a vajúdó asszony elé áll, hogy amint szült elnyelje fiát.

És fiúgyermeket szüle, aki vasvesszővel fogja kormányozni az összes nemzeteket és fia Istenhez ragadhaték és az ő trónjához.

És az asszony a pusztaságba meneküle, ahol Istentől elkészített helye vala, hogy ott táplálják őt ezerkétszázhatvan napig.

És nagy harc lőn az égen: Mihály és angyalai harcolának a Sárkánnyal, s a Sárkány harcola és az ő angyalai: de nem diadalmaskodának, sem helyük nem találtaték az égen.

És levetteték az a nagy Sárkány, az öskigyó, ki ördögnek és sátánnak nevezetelik, ki elcsábítja az egész világot és a Földre vetteték és angyalai vele együtt letaszítottának.

És nagy szózatot hallék az égen, mely így szólt: Most lőn az üdvösség és az erő és ami Istenünk királysága és az ő Krisztusának hatalma, mert levettetett a mi testvéreinknek vádlója, aki vádat emelt ellenük Istenünk színe előtt éjjel-nappal.

Azok pedig legyőzték őt a Bárány vére és tanúbizonyságának igéje által; és nem kímélték önéletüket mindhalálig.

Ezért örvendeztetek egek és akik azokban laktok! Jaj a Földnek és a tengernek, mert hozzátok szállt le az ördög nagy haraggal, tudván, hogy kevés ideje vagyon!

És miután a Sárkány látta, hogy levettetett a Földre, üldözé az asszonyt, aki fiúgyermeket szült vala.

És az asszonymak két nagy sasszárny adaték, hogy a pusztaságba repüljön a saját helyére, ahol tápláltatik egy ideig és időig és fél ideig távol a kígyó színeitől.

És a kígyó vizet bocsáta szájából az asszony után, mint folyót, hogy azt elragadtassa a folyóval.

De a Föld megsegíté az asszonyt és a Föld megnyitá száját és elnyelé a folyót, melyet a Sárkány kibocsátott a szájából.

És a Sárkány haragra gerjede az asszony ellen és elméne harcolni a többiekkel annak ivadékából, kik megtartják Isten parancsait és akiknél Jézus Krisztus tanúbizonysága vagyon. És megállta a tenger fővényén.

Képek Kína életéből.

Kína többé-kevésbé még mindig a titokzatos ország számunkra. Ha bepillantunk a törvényeibe, szokásaiba, mintha egy másik világba néznénk. Legfeljebb külsőséges, egészen felszínes dolgokat vettek át a kínaiak a nyugati népektől; lényegében nem változott semmit sem

a kínai birodalom. A „sárga ember“ különös ferde szemével, hosszú copfjával, örök mosolyával, érthetetlen és talán nevetséges marad előttünk, ha csak a márt nézzük rövidlátó szemünkkel. De ha meggondoljuk, hogy ők is előmunkásai voltak az európai műveltségnek, hogy a kínaiak évezredek óta tartó, tiszta, okos igyekvéssel mennyit adtak hozzá ahhoz, hogy az emberiség ma ott állhat, ahol áll: eltűnik ajkunkról a fölényes mosoly. Ragyogó becsületességükkel, okosságukkal, türelmes önzetlenségükkel és sziklaszilárd erkölcsökkel tűntek ki a régi kínaiak. Hatezer évvel ezelőtt, mikor a mai Európa nagyvárosainak helyén még vad bölénycsordák legelésztek, Kínában olyan magas fokon állott a műveltség, hogy európai szemmel nézve is tisztelettel kell meghajolnunk előtte. És nagyon sok nemes és föltöbb fontos szükségleti cikket lehetne felsorolni, az órától a puskaporig, a pergamentől a porcellánig, amit sok ezer évvel ezelőtt kínai mester csinált először.

Ma várakozó szemmel néz Európa felé a sárga ember. Az ő ideje, mint a műveltségbe vezető emberfajé letűnt régen. Ő beleadta az emberiség fejlődésfolyamába azt, amit bele kellett adnia, ami tőle tellett. Most itt felejtett gyermekként vár, tőlünk, fehérbőrűektől valamit. Valamit, ami továbbvigye fejlődésében. Rajtunk a sor: autókon, rádiókon, mozin, a nagyvárosok ordító tülekedésén kívül, ezeken túl, tudunk-e adni, igazán nagyot adni, a távoli Kelet örökmosolyú gyermekeinek?

Kína évezredek császársága a legutóbbi időben megszűnt ugyan, de a népeletben ez nem okozott változást. Úgy a műveltségnek, mint a politikának a családi élet szentsége az alapja, a kínaiaknál a család az államnál sokkal előbbre való; a szülők és az ősök a legnagyobb tiszteletnek örvendenek. A nők meglehetősen szigorúan vannak tartva; egy férjnek néha több felesége is van. Gyermekeiket nagy körültekintéssel és okossággal nevelik, de csak a fiúkat, a leánygyermeknek nem túlságosan örvendenek. A gyermekek nem öröklék atyjuk rangját, csak ha bizonyos állami vizsgákat letesznek, kerülnek magasabb társadalmi osztályokba. Nagyon sokat kell tanulniuk, ami érthető is, hiszen maga a kínai abc 600 különböző jelből áll. Végtelen sokat adnak az érintkezés udvariasságára és beszédjük sokszor érthetetlenül virágos. Általában szelídek és elnézők, bár felindultságban gonoszok és alatiomosok is tudnak lenni. Különös, de való, hogy Kínában még mindig dívik a rabszolgotartás. Legtöbbnyire nagyon szegény családok adják el gyermekeiket egész piciny korukban. A rabszolga hűséggel köteles gazdája iránt, annak nevét viseli és minden tulajdona gazdájáé. A rabszolga gyermekeit a gazda eladhatja. Gazdáját semmi okért törvény elé nem idézheti. De védi őket a törvény minden kegyetlenkedés ellen és hatvanéves korukon túl felszabadulnak. A gazdák kivétel nélkül jól bánnak rabszolgáikkal; betegségben ápolják őket és egy asztalnál esznek velük. Könnyű házi vagy földműves munkát végeztetnek velük vagy gazdáik vallási ceremóniáinál segítőknek. Ha rab-

szolgaleányt szabad ember vesz feleségül, az felszabadul. Kína évezredek történelmében egyetlenegy rabszolgázadás sem fordul elő.

Egészen különös és nekünk nem túlságosan biztató a kínai táplálék. Bár az az állítás, hogy a patkányon és egéren élnek, túlzás, de azért vannak helyek, ahol szárított patkányhúst árulnak botra felfűzve. Állítják, hogy a patkányhús a test hőmérsékletét növeli, hidegjelés, reuma ellen hasznos. Mások szerint növeli a haját. Rendes körülmények között kutya- és macskahúst sem esznek, de azért akad szegény ember, aki szívesen veszi az ilyen táplálékot is. Egyes vidékeken a kutya- és macskakölyköt csemege gyanánt fogyasztják. Teve-, szamar- és kecskehúst gyakran esznek az európaiak is Kínában. A disznó igen ritka és értékes. Csak ritka helyen lehet tejet kapni és még mielőtt az európaiak bejöttek az országba, nem is igen ismerték. A sajtot romlott tejnek mondják, undorodnak tőle. Szeretik az clefánt húsát is. Főeledelük a rizs, melyet két lapos pálcikával esznek. Semmiféle egyéb evőeszközt nem használnak. Éppen ezért mindenféle ételt főzés előtt finomra vagdalnak és reszelnek. Különleges, nagyon drága eledel a tengeri fecske fészke, melyet életveszedelemmel szednek le a meredek parti sziklákról. Nyálkás levest főznek belőle. A vendéglőben nem rendelnek egyes fogásokat, hanem mindjárt egy hosszú sor ételt, amelyeket mind egymásután hoznak. Egy utazó, mint egyszerű kis ebédet írja le a következőket: Bevezetésképp mindenekelőtt tea, azután szárított dinnyemag, cukrozott dió, szárított és sózott földimogyoró, sózott őszibarackmagvak, szárított kacsatojások. Hidegen: ecetes hideg tyúk rákkal, sőtétben csiráztatott babcsirák, tengeri füvel és szörnyű szagú poloskapetrezselyemmel. Utána hideg malac. Olajbasült rák, tengeri uborka, bambuszcsira szeletek, uborkaszeletek, bambuszcsira főzelék, forró körte, rizs és utoljára zöldségleves, hozzá forró kölesből főzött pálinka. Ez az ugyancsak változatos és hosszú étrend azonban csak a gazdagoknak szól. Az ország legtöbb lakója földhöz ragadt szegény ember, kétkézű munkás, akinek egyedüli napi tápláléka egy marék rizs, emellett napi 14–16 órát dolgoznak a legnehezebb munkát és mégis jókedvűek, békések és elégedettek.

Nagy átka és szerencsétlensége Kínának a lepra (bélpoklosság). Ez a rettenetes betegség számszámra szedi áldozatait osztálykülönbség nélkül. Kezdetben alig látható fényes vörös foltok keletkeznek a bőr felületén; majd fekélyek és kimarodások, de fájdalmat nem érez a beteg. A baj évek hosszú során tovább terjed az idegre, s egész testrészek elhalnak és lehullnak; kéz, fül, arc, végül a belső szerveket is megtámadja és beáll a halál. Rendkívül ragályos, érintéssel, sőt lehelettel is fertőz a beteg. Sem a kínai, sem az európai orvosok nem ismerik orvosságát. Akin észreveszik, annak ki kell menni a városból, akárki legyen is az. A „lepra-falu“-ban élnek ezek a szerencsétlenek, elkülönítve a többi embertől és koldulással szedik össze, amire szükségük van. Miután nem elég óvatosak velük szemben, a szörnyű kór aka-

dálytalanul szedi áldozatait. A kínai orvos nem ismer belső vizsgálatot; az ütőeret fogja meg és ennek 72 féle ütését ismeri. Nagy gyakorlati ügyességgel állapítják meg a bajt és nagyon ügyesek a gyógyfűvekkel való gyógyításban is. Gyakori a hidegláz, merevgörcs, amelynek legsúlyosabb eseteit is teákkal sikeresen gyógyítják. A kigyómarást bagólével gyógyítják. Általában nem félnek a kigyóktól. Lakásaikban is tartják. Némelyek levedlet bőrét szembalzsamnak dolgozzák fel. Híresek a szemgyógyszereik; kitűnő szereket árulnak szemgyulladás ellen. A liliom hagymáját a tüdőbajosokkal etetik. Szívbeteg ellen megkövesedett rákot porrátorve adnak. Az osztriga-kagyló pora nagyon jó egyes bőrbántalmakra és torokbajra. A fodormenta olajat lehangoltság és fejfájás ellen használják. A teknősbéka inát jó orvosságnak tartják izületi fájdalmakra. A viziló pórrátört agyarának ősidőktől fogva nagy gyógyerőt tulajdonítanak, úgyszintén az elefánt csontjának és bőrének is. A tigriscsont nagyon értékes Kínában; különböző betegségekre. A valódit a másfajta csonttól úgy különböztetik meg, hogy kutyával szagoltatják meg és ha valódi, a kutya farka felkunkorodik és maga körül gyorsan forog. Nagyon egészségtelennek tartják a hideg víz ivását; nagyobb városokban mindenhol kapni meleg ivóvizet. A zöldbab kifőzött levét hordókban árulják az utcán. Kínát „Mennyei Birodalom“-nak nevezik s a „Mennyei Birodalom“ életéből kikapott e pár kis képet befejezve, feltesszük a barátságos kérdést, melyik távoli ország és nép volna az, amely olvasóinkat különösebben érdekelné?

A szövetség megújítása.

Steffen Albert regénye.

(Fordította: L. G. L.)

20.

(Minden jog fenntartva).

*Az ifjú:**

Mihelyt az álom rámborul,
A folyammal futok,
Ragadnak sebesen, vadul
Szárnyas szellem-habok.
Számról ujjongó hang-tajték szakad:
Szabad vagyok, a világtól szabad!

A folyam:

Én szeliden azt kérdezem:
Szilaj gyermek, hova?
Kavargó lelked hadd legyen
A béke otthona.
Engem várnak a nyugodt tengerek,
Oda csak nyugodalmat vihetek.

Ha vad maradsz, megvadítasz,
Medremet elhagyom,
Tombolva szerteáradok,
Ezt akarod vajjon?
Belőled csak fajod vak sorsa szól,
Ha gyűlölettel ellőköd magadtól.

*Ezt a verset, párbeszédet: Reményik Sándor fordította.

Az ifjú:

Söpörd hát ki belőlem,
Mi törmelék és szenny,
A zord súly partot érjen,
Terhedre ne legyen.
Szilárd meder övezzen engemet,
S hordozzam tiszta tükörképedet.

A folyam:

A tiszta mélyből, hallga,
Egy édes hang beszél:
Ő ember, im, elérve
Az Isten-tűzte cél.
A partra fordítsd vissza boldog arcod:
Te megvittad a halhatatlan harcot.

*

Ezek a szavak hangzottak Jancsi álmában s ezek erősítették őt az ébredésre.

HUSZONHATODIK FEJEZET ÖSSZEFOGLALÁSA.

Az a mozdulat, amivel Jancsi elhagyta a kis kocsmában azt a két leányt, mind a két leánynak erősen a szívébe markolt. Mindketten megéreztek, hogy Jancsi amikor betette maga mögött a kocsmá ajtaját nem ment haza, hanem nekivágott az éjszakának. Érezték azt is, hogy Jancsi addig ment, míg össze nem esett s tudták, hogy azért szeretne meghalni, mert őket látta. Mindezt ki lehetett olvasni Jancsinak abból a mozdulatából, melylyel elhagyta őket.

Ha akarták volna, könnyen el tudták volna felejteti azt a jelenetet, ahogyan Jancsi elhagyta őket. Csak egy bolondos tréfát kellett volna kieszelniük s máris letörődött volna lelkük tükréről Jancsi mozdulatának emléke. De hirtelen oly nagy fáradtság szakadt rájuk, hogy nem voltak többé képesek tréfára, énekre, kedveskedésre. Közönyös lett számukra az is, hogy fiatalnak vagy öregnek látszanak-e? Ha valamit elkezdtek beszélni, oly rettentő ürességet érezték, hogy a mondat közepén abbahagyták a beszédet. Irtózatossá bábgyadtság lett úrrá még gondolataikon is. Végül is felálltak s ők is elhagyták a kocsmát. Ők is arra az útra tértek, amelyre Jancsi tért, mikor elhagyta őket.

Igy jutottak ahhoz az ember-csoporthoz, mely Hartmann körülrállt s melynek tagjai éppen élettörténetüket beszéltek el. Teljesen közönyösen ültek le és így hallgatták a többieket.

Most Hartmann szólalt meg. Megpróbálta ezeket a szerencsétleneket meggyőzni arról, hogy még nincsenek elveszve. Hogy célját jobban elérje meghalt kedveséről, Mariról kezdett beszélni. Elmondta, hogy gyűjteni akarja életében a jó tetteket, a jó érzéseket és gondolatokat, hogy ezeket ajándékozza oda kedvesének, ki meghalt érte. Elmondta, hogy ezután olyan embereket és olyan emberi műveket fog felkeresni, melyek a legmagasztosabb gondolatokra tanítják meg őt. Ezekbe a magasztos gondolatokba akar behatolni s lelkében ezekről akar társalogni meghalt szerelmesével.

Mialatt Hartmann így beszélt, valaki félbeszakította

öt hallgatói közül így szólván: „Engemet nagyon is megvetnek a halottak és ezért lelkem ajándékait nem fogadják el tőlem és ők sem törődnek velem!”

Hartmann erre azt válaszolta, hogy a halottak is különbözők épp úgy, mint az élők. Vannak közöttük olyanok, kik számára az égi boldogság elviselhetetlen akkor, ha azt másokkal nem oszthatják meg. Ezek a halottak lenéznek a földre és látják, hogy az emberek el vannak választva a szellemi világtól s a szellemi világ gyönyörűségeitől s ezért senyvednek el.

Majd így folytatta Hartmann: „Ne hidje azt senki sem, hogy őt a halottak megvetik. Csak a halottak nem tudnak minden lélekhez szólani. Mert a halottak beszéde finom, csöndes, belső hang: olyan, mint a lelkiismeret szava. S épp úgy, mint ahogy nem minden ember hallja meg lelkiismerete szavát, épp úgy nem érti meg minden ember a halottak szavát sem.”

Az előbbi közbeszóló erre azt kérdezte Hartmann-tól: „Vagyis azt akarod mondani, hogy nem vetnek meg engemet sem a halottak, hogy szólnak ők hozzám is, csak az én lelkem nem képes hangjukat meghallani! De hát ha így van ez, akkor mitévő legyek?”

Hartmann a kérdező szemébe nézett és így szólt: „Olyankor, amikor egy ember nem képes még megérteni a halottak beszédét, olyankor a halottak felkeresnek egy más embert, aki már megérti az ő mondani valójukat. És megtöltik ennek a másik embernek a szívét szeretettel, s ennek a másik embernek a közvetítésével szólnak ahhoz, aki maga még nem érti a halottak szavát.”

Mikor így szólott Hartmann, kinyújtott karjával rámutatott a tájék termékeny, lankás vidékére, melyen gabonaföldek, gyümölcsösök, kertek és házak terjeszkedtek. „Lássátok! Az én lelkemhez is szólnak most a halottak s azt mondják: azért látom itt magam előtt a föld termékenységét, hogy összeszedjem magamat s a pusztaságot termőfölddé változtassam.”

Azután a tájék mocsaras, ingoványos oldala felé fordult, mely még egészen sötét volt és így folytatta beszédjét: „Most világosodik meg lelkem előtt az, hogy miért kellett nekem veletek találkoznom. A holtak vezettek minket, hogy találkozzunk, mert nekünk közös munkát kell végeznünk. Gyertek hozzám! Lakjatok nálam, az én házamban. Minden reggel, mikor a nap felkel; ki fogunk menni az előttünk fekvő mocsarakhoz és árkokat fogunk ásni rajtuk keresztül. Le fogjuk csapolni az ingoványt s termő talajjá fogjuk változtatni a mocsarakat. Azután kunyhókat fogunk építeni!”

Hartmann még egyszer rámutatott a mocsaras vidékre: „Ez a ködös, párás, ingoványos mocsár kezünk munkája alatt át fog változni rétté, gyümölcsössé, zöldeges kertté. S ha Isten megsegít, idővel még majd gabonát is tudunk termelni rajta. «Aki pedig gabonát vet, szentséget vet» — így tartja egy régi mondás!”

Egy percnyi szünet után így folytatta: „Persze a munka eleinte nagyon nehéz lesz. A mocsár lecsapolása keserves és fáradságos dolog. De minél tovább munkál-

kodunk, annál szebbé és könnyebbé válik munkánk. S végül gyümölcsösök s kertek várnak reánk!”

Ezután hosszasan elmondta, hogy milyenek lesznek a kertek, rétek és házacskák, melyek munkájuk nyomán fognak a mocsár helyében állani. Hosszasan beszélt, de szavai, hallgatói szívéből csak halk visszhangot tudtak kiváltani. S mikor végül is azt kérdezte: „Ki jön hát velem?” senki sem mozdult.

Hartmann erre újra kérdezte: „Ki akar velem jönni? Ki akar velem dolgozni? Ki akarja, hogy a mocsár termőfölddé változzon?”

Egy asszony, ki gyermeket tartott karján azt felelte, hogy ő elmenne, de beteg és nem tud dolgozni.

„Nem baj, csak gyere” válaszolta Hartmann.

Azután a vak aggastyán jelentkezett, hogy ő is Hartmannal akar tartani. Utána csatlakozott Hartmannhoz az az ember, aki előbb arról panaszkodott, hogy ő azért nem hallja a halottak szavát, mert őt a halottak megvetik.

A két kocsmai lány is habozott, hogy ne menjen-e Hartmannal. Attól féltek, hogy a többiek ki logják őket nevetni!

Csak kis csoport állt Hartmann mellé, de ha valakinek lelke a jövőbe tudott látni, az láthatta, hogy a kis csoport a jövőben egyre fog nőni mindaddig, míg azok, akik most itt körül álltak Hartmann, valamennyien nem fognak hozzá csatlakozni.

A jövőbe már bele volt írva előre az az idő, amikor ezek a rongyos, bűnös, szerencsétlen emberek mind közösen fognak dolgozni azon, hogy a csúfságos, pusztá ingovány termőtalajjává változzék. S a mocsár eltűnésével ezeknek az embereknek az életéből is el fog tűnni a piszok, az árvaság, a rongyosság, a bűn.

Hartmann a hozzácsatlakozók élére állt s a kis menet elindult Hartmann háza felé, hogy ezentúl ott lakjanak és a közös munkát — a mocsár lecsapolását — mielőbb elkezdjék.

(Folyt. köv.)

Világ folyása.

Meghalt Szabolcska Mihály. Szabolcska Mihály, a kiváló költő, november 3-án Temesvárott, ahol látogatásban volt, szívszélhűdében hirtelen elhunyt. Szabolcska Mihály a nagy magyar dalosok sorába tartozott, akinek költészete a szívekbe talált és soha el nem homályosuló népszerűséget vívott ki. Hetvenéves volt Szabolcska Mihály, akinek lelkét-testét megviselték azok a fájdalmak, melyeket temesvári parókiáján a megszállás óta el kellett szenvednie, s bár a legutóbbi két esztendő, amióta Budapestre költözött, megennyhitette életét, mégis nyomokat hagytak rajta a temesvári évek. Holttestét Budapestre hozták s a Tudományos Akadémia oszlopcsarnokából temették el nagy részvét mellett. Szabolcska

Mihály a magyar honvágý költője is volt s ennek az érzésnek oly szívhezsztólóan tudott kifejezést adni, mint kevesen költőink közül. Az alábbi vers, melyet Szabolcska egy párizsi kávéházban ír, örökresztólóan éneklí meg a magyar honvágý búját és fájdalmát:

A PÁRIZSI GRAND CAFÉBAN.

Sir a nóta magyar nóta,
Muzsikálnak este óta.
Messze messze idegenben,
Mesebeli tündérkertben,
Egy párizsi fogadóban,
Fogadóban!

Mennyi érzés, mennyi bánat,
Szíve van tán a nótnak.
Oly szomorún sírdogálja:
Miben áll a mulatsága
Kondoroson a bojtárnak,
A bojtárnak!

A teremnek minden lángja,
Mintha pásztortűzzé válna.
Csak itt lent a cifra lányok,
Fényes urak, asszonyságok,
Nem figyelnek a nótna,
A nótna!

Nevetgélnek beszélgetnek,
De ők arról nem tehetnek.
Tudja a jó Mindenható,
Mi is azon sírni való,
Hogy a ménes ott delelget,
Valahol egy csárda mellett,
Csárda mellett!

Szabolcska Mihály.

A Fehér Ló Sas hazautazott. Fehér Ló Sas, a 109 éves Osage-indiánfőnök, most befejezte hosszú európai tanulmányútját és Liverpool-ból hazaindult Amerika felé. Távozása előtt nyilatkozatot adott:

Azért megyek már haza Kolorádóba, mert nem tesz jót nekem az európai élet. Kezdtém már nagyon elpuhulni. Úgy éltem már az utóbbi időben itt, Európában, hogy apám, aki 159 éves korában halt meg, szégyelné magát, ha tudná, hogy fia hova züllött. Előkelő, fínom szállodai szobában aludtam hónapokon át puha ágyban, központi fűtéssel, fürdőszobával. Mindenféle drága luxusételeket etettek velem. Kezdtém már megszokni a sok alvást, sok evést, egyszóval kezdtem elpuhulni. Nem való ez a korombeli embernek. Most megyek vissza a kolorádói hegyekbe, a wigwammomba, ahol a földön, szalmazsákon fogok aludni, hajnalban fogok kelni és egész nap az erdőt járom. Ez az igazi élet. Azt hiszem, az európaiaknak minden baja arra vezethető

vissza, hogy sokat alusznak, sokat esznek és keveset vannak a szabad ég alatt. Ezért nem élnek olyan soká, mint mi és ezért tépelődnek annyit, ezért vannak válságai.

Így szólt a nagy főnök és hazament Amerikába.

Bethlen István gróf a török kormány meghívására október 25-én Ankarába, az új török fővárosba utazott. Bethlen István gróf délben érkezett meg Sztambulba. Tiszteletére a várost magyar és török zászlókkal díszítették fel. Az állomáson Sztambul kormányzója, a főparancsnok és a rendőrfőnök üdvözölte a miniszterelnököt. A megérkezéskor a zenekarával kivonult katonai csapat tiszteleggett és a zenekar a magyar himnuszt játszotta. A miniszterelnököt a pályaudvaron a sztambuli magyar egyesület elnöke üdvözölte a magyar kolónia tagjainak nevében. Az üdvözlés után a miniszterelnök a közönség lelkes éljenzése közben elhagyta a pályaudvart. A miniszterelnök ezután több hivatalos látogatást tett, majd a kormányzó és a térparancsnok látogatását fogadta. A kormányzó a miniszterelnök tiszteletére villásreggelit adott. Bethlen István gróf délután különvonaton folytatja útját Ankarába, ahová 28-án érkezett meg. A magyar miniszterelnököt Ankarában nagy ünneppel fogadták. A török köztársaság elnöke, Kemál pasa, körülbelül egy óra hosszat tartó kihallgatásán fogadta a miniszterelnököt s megtárgyalta vele a magyar-török gazdasági együttműködés kimélyítésének és tökéletesebbé tételének módozatait. Így a többek közt szóba került a ló- és tenyészállat export, továbbá a nemesített magvak és mezőgazdasági gépek nagyobb mértékű kivitelének módozatai. Izmed pasa a magyar miniszterelnök, valamint az ugyanakkor Ankarában időző Venizelosz görög miniszterelnök tiszteletére ebédet adott, melyben a török-magyar testvériségről meglehangú felköszöntők hangzottak el. Bethlen István gróf e hó 3-án visszaérkezett Budapestre.

A reformáció emlékűnepe. Luther kilencvenöt pontjának napja: október 31, a reformáció emlékűnepe, több mint harmadfélszáz éve, amióta — kerek százötven esztendővel azután, hogy a wittenbergi templom ajtaján a lutheri tételek megjelentek, — a szászországi evangélikus egyháztanács ezt a napot ünneppé deklarálta. A protestáns piros betű ezen a napon szóllítja ünneplésre világszerte a protestáns egyházakat s megülik a nevezetes dátumot nálunk is, mégpedig együttesen. Reformátusok, evangélikusok és unitáriusok közösen gyűjtják fel az ünnepi fényt a pesti és budai Vigadóban, s a Deák téri luteránus templomban és a Szilágyi Dezső téri református templomban is szóhoz jut a másik egyház imában vagy ünnepi beszédben. Ez a testvéri ölekezés ad erőt ennek az ünnepeknek s a nap akkor lesz mindnyájunk eseménye, ha a testvéri érzés túl a felekezeti határokon megszorít minden magyar kezet, megszorít annál erősebben, minél szűkösebb az a határ, amelybe minket, magyarokat zártak.

Romániában pénzbírság vár arra, aki külföldi munkást foglalkoztat. Bukarestből jelentik, hogy a munkaügyi minisztérium ma felhívást tett közzé, amely szerint külföldi munkást és hivatalnokot semmi szín alatt sem enged többé Romániába. Abban az esetben, ha külföldről szakmunkást akarnak behozni olyan állásba, amely bebizonyítható módon nem pótolható román állampolgárral, a munkaügyi minisztérium kivételesen bevándorlási engedélyt adhat. Külföldi állampolgárok, akik a munkaügyi minisztérium ilyen kivételes engedélye nélkül jöttek be az országba, semmiféle mesterséget sem folytathatnak. A vállalatok vagy magánosok, amennyiben kiderül, hogy idegen állampolgársággal bíró munkást alkalmaznak engedély nélkül, 5000 leitől 10.000 leiig terjedő bírságot fizetnek minden munkás után, ismétlődés esetén pedig munkásonként 20.000 leit.

A világháború hőseinek megbecsülését hirdeti az egri érsek pásztorlevelében. Szmezsányi Lajos dr. egri érsek pásztorlevelet intézett az egri főegyházmegye papságához, amelyben kéri, hogy a mostani înséges időben a lelkész a maga egyházközségi szerveivel karöltve erélyesebben karolja fel a szegénygondozást és kíséreljen meg mindent a segítség legjobb módozatainak alkalmazásával az ínségből kifejlődhető izgalmak lecsendesítésére. A körlevél további része az ifjúság hazafias nevelésével foglalkozik.

Hőseink megbecsülését s az ifjúságnak a hősök példáján való felbuzdulását, következőképpen az ifjúságnak hazafias nevelését nagyban előmozdítaná, ha a tanítók az iskolában minden esztendőben foglalkoznának a világháború eseményeivel és a felsőbb osztályban a fogalmazás keretében növendékeikkel leíratnák, hogy rokonságukból ki, milyen ezredben, milyen harctéren vett részt a világháborúban s esetleg milyen hőstettet vitt véghez. Ezt a főhatóságom alá tartozó iskolák tanítóitól elvárom. Kívánatos volna az is, hogy ha tanítóim emlékkönyvben összeállítanák a községükbeli hadviseltek, a hősi halottak harctéri adatait, s ezt az emlékkönyvet, amely hivatva volna községük dicsőségét hirdetni és az utókor buzdítására is szolgálni, a plébánia irattárában helyeznék el.

Egy hajó tüneményes útja. Bukarestből jelentik: A „Dánia” hajó utasai, akik most érkeztek Konstanzába, elmondták, hogy a Boszporusztól tíz kilométerre ritka természeti tüneményt észleltek. Hajójuktól kis távolságra megjelent egy felhő, amely a tenger színére ereszkedett le, majd több száz méter magas víztölcsér formájában emelkedett ki és óriási sebességgel száguldott tovább. A hajó minden baj nélkül folytathatta útját.

Mi újság a piacokon? Az *idénycikkpiacon* a forgalom az elmúlt héten meglehetősen élénk volt. A hónap elején bekövetkezett éjszakai fagyok után az időjárás kedvezőre fordult és az egyes *idénycikk*ek fejlődését előmozdította, ami viszont azzal a hátránnyal járt,

hogy a jóminőségű, de nagy tömegű kínálat az árakat lenyomta. A *főzelékfélék piacán* a fejeskáposzta felhozatala teljes erővel folyik és így az árak különösen vagonoknál erősen visszafejlődtek. Átlagban 4—5 filléres árakat fizettek a fejeskáposztáért a dunaparti piacon, míg a termelőhelyeken a gazda legfeljebb 2·5—3·5 fillért kap kilogrammonként. A *kelkáposzta* piaca szintén élénk, bár az árak a nagy kínálat folytán itt is 16—20 fillérré csökkentek a nagybani eladásnál. A *zöldség- és salátafélék piacán* a zöldségszezonja befejezéshez közeledik bár a napi kínálat még most is 4—5 vagon. Kifogástalan jóminőségek már csak elvétve akadnak, ezeket jól meg is fizetik, amennyiben a vagonoknál a hét közepén is 30—32 filléres áron kelt el. Az erős hegyes paprika, 25—30 fillér volt. A *burgonyapiacon* a napi kínálat 20—25 vagon körül mozog. Legélénkebb volt a forgalom a nyári rózsában 11—12 filléres árak mellett, valamint kifliburgonyában, amelyért 13—14 fillért fizettek. A *hagymapiacon* a helyzet változatlan, a kínálat még mindig úlhaladja a piac felvevőképességét és az árak Pesten 4—5 fillér körül mozognak. A *kiviteli tevékenység szőlőben még mindig élénk.* Gyöngyösről naponként 10—12 vagonra rugott a kivitel. Legélénkebb a kivitel Németországba, de jelentős Bécsbe és Lengyelországba is. *Az idei kivitel lényegesen kedvezőbb az elmúlt éveknél.*

Meghalt a világ legöregebb asszonya. Londonból jelentik: Buenos-airesi jelentés szerint Braziliában a minap halt meg Rosa de Costa, a világ legöregebb asszonya, százötvenéves korában. Halálát siratja tizennyolc gyermeke — tizennégy fiú és négy leány — valamennyi száz évnél idősebb és a következő leszármazók: százhuszonnégy unoka, akik közül a legifjabb tizenhároméves. A legújabb népszámlálási adatok szerint Braziliában rendkívül sok száz évesnél idősebb személy él, akik túlnyomórészt mulattok.

.....

Felolós szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

FOGHÁZMISSZIÓ HELYSÉGE

Budapest, V., Markó-utca 16., III. emelet 28. ajtó.

.....

Szerkesztői üzenetek.

Mai számunk vezető helyén, Szabolcska Mihályról cikket közlünk Szász Károlynak, a magyar irodalom egyik legelőkelőbb képviselőjének tollából. Neki e helyen is köszönetet mondunk azért, hogy nemes szép cikkjével megajándékozta a „*Bizalmat*”.

A magyar helyesírás szabályai.

5. A mássalhangzók használata

Sűrűn fordulnak elő tévedések a szóvégi *t* és *tt* írásakor, mert a multidő *t* vagy *tt* ragját egyesek összecserélik a tárgyeset *t* ragjával. Szabály ezekre nézve a következő: multidő esetében akkor írunk egy *-t*-t, ha előtte mássalhangzó van, pl.: *írt, számolt, fekiúdt, szaladt, sirt*; de kettős *-t*-t (*tt*) használunk, ha előtte magánhangzó van, pl.: *evett, ivott, lakott, keresett, dobott*. A tárgyesetnek mindenkor egy *-t* a ragja, pl.: *asztalt, széket, fát, kést, kanalat*.

Az *ép*, *-kép* szavakat a szó végén egy *p*-vel, szó közben két *p*-vel (*pp*) írjuk, pl.: *tulajdonkép, tulajdonképpen, ekkép, ekképpen*. Szóösszetételeknél azonban mindig egy *p*-t írunk, pl.: *épigy, époly, épannyira*. Az *ép* (am: egészséges) és *épen* (am: egészségesen) mindenkor egy *p*-vel irandó.

Három egyforma mássalhangzót még abban az esetben sem írunk egymás mellett, ha a szó két szóból van összetéve, s az összetétel szerint így kellene írni, pl.: *vádlottárs* (vádlott-társ), *sakkör* (sakk-kör), *balettáncos* (balett-táncos).

Ha kétjegyű mássalhangzók szóösszetételben kerülnek egymás mellé, a kétjegyű mássalhangzókat teljesen kiírjuk, pl.: *nagygyűlés, ésszerű, díszszázad*.

Egyébként a kettős mássalhangzók (*bb, kk, ll, ss* stb.) használatára vonatkozólag általános szabályként tanuljuk meg azt, hogy mindenütt két mássalhangzót írunk, ahol az illető mássalhangzót hosszabb ideig, tehát erősebben ejtjük, pl.: *dobban, akkor, ballag, asszony* stb.

Szójegyzék:

E

ebadta (nem: *ebatta!*)
ebbe, -ebből, ebbeli
edd v. egyed
eddig
édesget, -ett, édesgessed v. édesgesd
édesség, -et
edz, -ett, edzted v. edzd
edzett, -et
ejelett, efelől, efelé
effélekép, efféleképpen
egészség, -et
ég, eget
ég, éget
egyelőre (pl.: *egyelőre itt maradunk*)
egyenlőre (pl.: *két deszkát egyenlőre gyalulni*)
egyensúly, -t
egyesség (nem: *egyezség!*), *-et*
egyellenegy
egyfolytában
Egyiptom (nem: *Egyptom v. Egiptom!*)
egykevéssé, egykissé
egykönnyen, egymásmellett
egyszersmindenkorra
egyszerűsít, -ett, -sed v. -sd
együtt
együttel
ehelyett, ehhez
éhgyomorra, éhhalál
éjsza ka (nem: *éjtszaka!*)
éjjel, éjjelez (de: *éjenként, éjente!*)
észak (nem: *éjszak!*)
ékesség, -et
ekként, ekkép, ekképpen
ekkor (am: *ilyen nagy*)
ekkorra (am: *erre az időre*)
ekörül, eközben, eközött
elégedett, -ség
elegendőkép, elegendőképpen

eléggé
előbe (nem: *elejbe!*)
elemi (pl.: *elemi iskola, elemi csapás; nem: ellemi!*)
élettárs, -at
élettelen, -t
elhagyatottság
elhünyt, -at
elillan, -t, -jon
ell-ik, -ett, -jen
ellátatlan, ellátott
ellenben (nem: *ellemben!*)
ellenez, ellenzem
ellenőr, -t
ellenség, -et
ellentmond, -tam
elodáz (nem: *elódáz!*)
előbb, előbbeni
elől (honnan? kérdésre), *előlről*
élősd (nem: *előzsd!*)
előtte, előttem
előttem, előttem
elragadtatás
elsőbbiség, -et
elül (hol? kérdésre), *elülről*
elvan (valami nélkül; de külön írjuk: *el van árulva*)
elvetemedettség
elvitathatatlan
eme (magánhangzó előtt: *emez*)
emegelt v. emögött
emellett
émelyeg, émelygett
emerre, emiatt, emitt
enélkiül
enged, -tem, -jed v. engedd
engedély
ennek, ennekelőtte
ennélfogva
enni, ettem
ennyi, -t
enyhül, -ett, -sed v. -sd

ép (melléknév), *épeszű*
ép (határozószó), *ép most*
épen (am: *egészségesen*)
épigy, épily, époly, épügy
épít, -ett, -sen, -sed v. -sd
épkézláb
éppen (nem: *épen!*), *éppen akkor, éppen annyi*
ér (főnév), *erek, eret*
ér (ige), *-t, -jen*
érdemesítsd v. érdemesítsd
erdő, -t, erdeje
erély, -t
érett, -et; érettség
erez, -ett, -és
érez, érzett, érezted v. érezd
erkély, -ek, -t
ernyed (nem: *ernyett!*), *-et; -ség*
erőlködik (nem: *eröködik*), *-ött*
erősebb v. erősb
erősség, -et
erre, errébb; erről
esd (nem: *ezsd!*), *-ett, -jen*
esély, -t
esküdt (nem: *eskütt!*), *-et, -je*
eső (nem: *esső!*), *-t*
estély, -t
esténként
eszeveszett, -et
eszkimó, -t
eszköz (nem: *ezköz!*), *-t, -e*
ésszerű (nem: *ésszerű!*)
esztergál, -t
esztergályoz, -ott
ettől
evégből, evégett
evvel v. ezzel
ezennel
ezeregyéjszaka
ezúttal
ezé, (azé)
ezzé, (azzá)